

DENISE F. DOSTATNY
GRZEGORZ KLOC
WIESŁAW PODYMA

Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin — Państwowy Instytut Badawczy
Krajowe Centrum Roślinnych Zasobów Genowych, Radzików
d.dostatny@ihar.edu.pl

Znaczenie dawnych gatunków i odmian roślin uprawnych w rolnictwie oraz w pracach badawczych*

The importance of landraces in agricultural landscape and in modern agriculture research

Zagadnienia związane z dawnymi odmianami roślin uprawnych przyciągają coraz większą uwagę osób z różnych sektorów gospodarki. Niosą one ze sobą duże bogactwo składników odżywczych i minerałów, a także mają szansę wpłynąć pozytywnie na badania w hodowli nowych odmian.

W ramach realizowanego Programu Wieloletniego (PW), od 2016 roku, Krajowe Centrum Roślinnych Zasobów Genowych prowadzi prace w różnych regionach kraju w celu rozmnożenia i wytypowania dawnych odmian, które będą charakteryzować się korzystnym plonem jak również odznaczać się cechami warunkującymi jego dobre rezultaty, m.in. odpornością na choroby czy inne stresy środowiskowe. Po 3 latach prowadzenia badań można zaobserwować, że stare odmiany wykazują się stosunkowo większą odpornością na różne choroby. Ozima odmiana pszenicy *Triticum aestivum* „Superelekta” odznaczała się równomierną odpornością na choroby w różnych regionach Polski w latach 2016–2018. Inne gatunki pszenicy, takich jak, pszenica orkisz (*Triticum spelta*) czy pszenica płaskurka (*Triticum diccicum*) odznaczyły się lepszym lub gorszym rozwojem oraz plonem w zależności od regionu gdzie były uprawiane. Natomiast większość odmian *Triticum manoccicum* (samopsza) wykazywały dobrym plonem i brakiem chorób niezależnie od regionu. Dawne odmiany owsa najlepiej dostosowują się do uprawy w obecnych czasach. Natomiast dawne odmiany jęczmienia są bardziej

* Prace zostały wykonane w ramach programu wieloletniego „Tworzenie naukowych podstaw postępu biologicznego i ochrona roślinnych zasobów genowych źródłem innowacji wsparcia zrównoważonego rolnictwa oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju” koordynowanego przez IHAR-PIB a finansowanego przez MRiRW.

związane z regionem, gdzie są uprawiane, na ogół nie wylegają, ale również nie stanowią dużej konkurencji z chwastami. Przydatne może okazać się testowanie dawnych odmian pod względem zróżnicowanego (np. wcześniejszego) terminu siewu tak, by wschody zbóż nie wstępowwały później niż wschody chwastów. Wachlarz tych wartościowych cech dawnych odmian wynikających m.in. z lepszego dostosowania do warunków środowiskowych powinien być wykorzystany w hodowli nowych odmian.

W ramach realizacji Programu Wieloletniego i podnoszenia świadomości społeczeństwa w zakresie zasobów genetycznych roślin podczas uczestnictwa w targach rolniczych, szkoleniach obserwuje się rosnące zainteresowanie dawnymi odmianami roślin rolniczych w szczególności *T. spelta*, *T. monococcum* oraz innymi uprawami, takich jak: *Lens culinaris*, *Pisum sativum* oraz *Phaseolus vulgaris*.